L. S. 414/1884.

# Aleg. 35.

# Sprawozdanie

komisyi budżetowej o zamknięciu rachunków za rok 1882. funduszu krajowego, oraz funduszów uposażonych ze skarbu krajowego lub budżetem objętych.

## Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 12. Września r. b. przekazanem zostało komisyi budżetowej do zbadania sprawozdanie Wydziału krajowego o zamknięciu rachunków za rok 1882. funduszu krajowego, oraz wszystkich funduszów zostających pod zarządem lub kontrolą Wydziału krajowego.—

Wywiązując się z poruczonego jej zadania, komisya budżetowa przedkłada niniejszem Wys. Sejmowi sprawozdanie, obejmujące zamknięcia rachunków:

I. funduszu krajowego w ściślejszem znaczeniu;
II. funduszów ze skarbu krajowego uposażonych;
III. funduszów, dla których Wys. Sejm układa corocznie budżet dochodów i wydatków.

Fundusze zaś samoistne, dla których Wys. Sejm budżetu nie układa, którymi nie zarządza, lecz nad którymi ma najwyższy nadzór—ażali zarząd tymi funduszami jest prawidłowy i odpowiadający celom na które zostały przeznaczone, będą przedmiotem osobnego sprawozdania.

Przedmiotem osobnych sprawozdań będą również: zamknięcie rachunków funduszu propinacyjnego i zamknięcie rachunków fundacyi Skarbkowskiej.

---

Pierwsza część naszego zadania obejmuje:

### I. Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu.

### Wydatki.

Uchwalony przez Wys. Sejm budżet na rok 1882. ustanowił ogół preliminowanych wydatków na kwotę 3,005.170 złr. Kredytami dodatkowymi zezwolił Wys. Sejm na wydatki

w rubr. II. dar z łaski i zaliczki dla urzędników 4.644 złr., w rubr. XV. na potrzeby nadzwyczajne szkół i folwarku w Dublanach, tudzież na nagrody dla chemików 6.255 złr., w rubr. XVI. na zapomogi pogorzelcom, powodzią dotkniętym i innym 21.410 złr. Ogólna więc suma kredytów dozwolonych wynosiła 3,037.654 złr. Przedłożone przez Wydział krajowy zamknięcie rachunków z roku 1882., z którego zdajemy sprawę, wykazuje ogół rzeczywistych wydatków w kwocie 3,117.526 złr. Z porównania tych dwóch kwot wynika, że wydatki rzeczywiste były większe od uchwalonych budżetem o 79.872 złr.

Bliższe i szczegółowe badanie pojedyńczych rubryk wydatków przedłożonego przez Wydział krajowy zamknięcia rachunków doprowadziło do następujących rezultatów: Rubr. I. „*Koszta reprezentacyi kraju*“ i rubr. VI. „*Zasiłki dla zakładów dobroczynności*“ nie wykazują żadnego zboczenia od preliminowanej w budżecie kwoty, natomiast w rubr. II., IV., IX., X., XI., XIII. wydatki rzeczywiste zwyczajne i nadzwyczajne były *mniejsze* od preliminowanych kwot o 182.093 złr.; — zaś rubr. III., V., VII., VIII., XII., XIV., XV., XVI. wykazują wydatki *większe* od preliminowanych o 224.649 złr. Z porównania tych dwóch cyfr wynika kwota przekroczenia 42.556 złr. Gdy jednak z funduszu krajowego udzielony został funduszowi budowy gmachu sejmowego zasiłek w kwocie 37.315 złr., który to wydatek nie był w budżecie przewidziany, okazuje się, że ogólna nadwyżka wydatków rzeczywistych nad preliminowane wynosi jak powyżej wykazano 79.872 złr.

Przy każdej rubryce i pozycyi, w której wydatek rzeczywisty różnił się od preliminowanego w budżecie, Wydział krajowy uzasadniając te różnice przytoczył powody dla których wydatek rzeczywisty był większy lub mniejszy od wyznaczonego w budżecie. Komisya budżetowa zbadawszy te powody i zasięgnąwszy jeszcze przy niektórych pozycyach bliższych wyjaśnień i szczegółowych rachunków i wykazów, uznała wszystkie różnice za usprawiedliwione i uzasadnione.

Przeniesienie kwot preliminowanych na wydatki zwyczajne w jednych pozycyach i rubrykach dla pokrycia zwiększonych wydatków w innych pozycyach i rubrykach w budżecie zawartych, uzasadnione jest upoważnieniem danem Wydziałowi krajowemu przez Wys. Sejm w ustawie finansowej na r. 1882.

Rubr. I. „*Koszta reprezentacyi kraju*“ nie wykazuje wprawdzie żadnego zboczenia od preliminowanej kwoty, pomimo tego wymaga ona kilka słów wyjaśnienia i pobieżnego choćby rozbioru. Rubryka ta rozpada się na dwa główne działy: A. „*Sejm krajowy*“ i B. „*Wydział krajowy*“. W dziale A. „*Sejm krajowy*“ preliminował budżet kwotę 64.380 złr., wydano zaś rzeczywiście tylko 60.141 złr., czyli wydano mniej niż preliminowano o 4.239 złr. Zaoszczędzenia w tym dziale miały miejsce głównie w poz. 2 „dyety dla posłów“ 3.945 złr., w poz. 3 „koszta druku“ 1.533 złr. i w poz. 6 „remuneracye dla urzędników“ 550 złr., znaczniejsze zaś przekroczenia wykazują: poz. 8 „opał“ o 479 złr. i poz. 12 *a.* „rozmaite drobne“ o 1.093 złr. W dziale B. „*Wydział krajowy*“ preliminowano 37.000 złr., wydano zaś rzeczywiście tylko 34.456 złr., czyli zaoszczędzono 2.544 złr., z powodu, że jeden z członków Wydziału krajowego nie za cały rok pobierał wynagrodzenie i że nie zachodziła potrzeba częściejszego powoływania zastępców. W obu tych działach zaoszczędzono więc ogółem 6.783 złr. Kwoty tej użył Wydział krajowy na „konieczne potrzeby gmachu sejmowego, uznane przez wyznaczoną do tego komisyę sejmową“, utworzywszy w tej rubryce dział C. „*Wydatki na gmach sejmowy*“. Co do formalnej strony, komisya budżetowa powołuje się na sprawozdanie o zamknięciu rachunków za r. 1881., w którem wypowiedziała swoje zdanie o tworzeniu w zamknięciu rachunkowem działów i rubryk, których w uchwalonym budżecie nie było. Komisya budżetowa przekonała się też, że w zamknięciu rachunków za rok 1883. Wydział krajowy zastosował się do uwag zawartych w zeszłorocznem sprawozdaniu komisyi. Co do natury wydatków poczynionych z tej rubryki na potrzeby gmachu sejmowego, to takowa znajdzie zapewne umotywowanie i objaśnienie w specyalnem sprawozdaniu

o budowie gmachu sejmowego przedłożonem Wys. Sejmowi przez Wydział krajowy. Komisya budżetowa nie może jednak pominąć uwagi, że w akcie do l. 43.101/83 na który Wydział kraj. się powołuje przy usprawiedliwieniu tego wydatku, nie ma o tem wzmianki, jakoby te wydatki były „uznane przez wyznaczoną *ad hoc* komisyę sejmową“, jak to twierdzi Wydział krajowy.

Następujące rubryki wykazują przekroczenie kwot preliminowanych w budżecie:

Rubr. III. „*Koszta leczenia*“. Budżet na rok 1882. preliminował w tej rubryce kwotę 500.000 złr., rzeczywiście zaś wydano 633.716 złr., czyli wydano więcej niż preliminowano o 133.761 złr. Przekroczenie to jednak jest tylko pozorne, a to z następujących powodów: Budżet na r. 1882. preliminując w tej rubryce kwotę 500.000 złr. miał na myśli tylko koszta leczenia ubogich chorych w szpitalach powszechnych krajowych i w szpitalach zagranicznych i wojskowych, nie uwzględnił zaś w tej rubryce kosztów leczenia ubogich położnic—i kosztów leczenia obłąkanych na Kulparkowie, przeznaczając na pokrycie tych kosztów odpowiednie dotacye w rubr. XI. wydatków budżetu krajowego. Dla osiągnięcia jednak celu, aby zakłady te ile możności własnymi dochodami się utrzymywały i dla ujednostajnienia rachunków we wszystkich krajowych zakładach leczniczych wprowadzoną została od 1. Stycznia roku 1882. zamiast dotacyi, opłata w rubr. III. także kosztów leczenia ubogich położnic we Lwowie i obłąkanych na Kulparkowie na podstawie kwartalnych rachunków.

Następujące zestawienie da nam prawdziwy obraz wydatków czynionych na koszta leczenia ubogich chorych w porównaniu z preliminowanemi na ten cel kosztami. W rubr. III. preliminowano na koszta leczenia ubogich chorych 500.000 złr., w rubr. XI. na dotacye dla zakładu kulparkowskiego 116.822 złr., dla szpitala lwowskiego 44.569 złr., razem więc na koszta leczenia wyznaczono 661.391 złr. Z tej kwoty użyto w rubr. III. na zapłacenie kosztów leczenia ubogich chorych we wszystkich szpitalach krajowych i zagranicznych 633.761 złr., w rubr. XI. na dotacyę dla oddziału położnic szpitala lwowskiego 12.219 złr., — razem więc wydano 645.980 złr., czyli wydano mniej o 15.411 złr.; a jeżeli do tego dodamy znaczne nadwyżki dochodów wykazane w rubr. IV. dochodów funduszu krajowego wynoszące 68.345 złr., a zwrócone funduszowi krajowemu, przekonamy się, że nietylko przekroczenie tej rubryki znajduje zupełne pokrycie w zaoszczędzeniach rubr. XI., ale nadto, że ogólny rachunek wykazuje nadwyżkę na korzyść funduszu krajowego w kwocie przeszło 83.000 złr.

Rubr. V. „*Wydatki sanitarne*“ wykazuje rzeczywiste wydatki w kwocie 11.555 złr., co w porównaniu z preliminowaną sumą 9.400 złr. stanowi przekroczenie w kwocie 2.155 złr. Przekroczenie to spowodowane większymi wydatkami na $^1/_3$ część za lekarstwa dla epidemicznie chorych, które to wydatki są niestałe, nie zależą od zarządzeń Wydziału krajowego, lecz od mniej lub więcej panujących epidemij i wybuchów zarazy i muszą być asygnowane na podstawie rachunków przez c. k. Namiestnictwo przedstawionych.

Rubr. VII. „*Wydatki na cele wykształcenia i oświaty*“ miała preliminowaną kwotę w wydatkach zwyczajnych 511.110 złr., w nadzwyczajnych 5.200 złr.;—wydatki rzeczywiste zaś wynoszą: zwyczajne 530.347, nadzwyczajne 148, podczas więc gdy w wydatkach nadzwyczajnych zaoszczędzono 5.052 złr., przekroczono wydatki zwyczajne o 19.237 złr. Badając pojedyncze pozycye tej rubryki dostrzegamy następujące zboczenie od preliminowanych kwot:

W poz. 46 „Rada szkolna krajowa na pokrycie niedoboru funduszu szkolnego krajowego“, wydano rzeczywiście 386.344 złr. zamiast preliminowanych 358.071 złr., czyli wydano więcej niż preliminowano o 28.273 złr. Przekroczenie to znajdzie wyjaśnienie i uzasadnienie w specyalnem sprawozdaniu o zamknięciu rachunków funduszu szkolnego krajowego. Natomiast wydano mniej niż preliminowaeo w poz. 47 „remuneracye członków Rady szkolnej o 800 złr., ponieważ jeden z członków pobierał pensyę tylko za 4 miesiące; dalej nie wydano nic z kwoty 6.364 złr. preliminowanej na utrzymanie internatu dla uczniów seminaryum, ponieważ internat nie wszedł jeszcze w życie, z tego samego powodu z kwoty 5.200 złr. preliminowanej jako

wydatek nadzwyczajny za pierwsze urządzenie internatu wydano tylko 148 złr. na wypracowanie kosztorysu na budynek internatu. Nie wydano kwoty 1.000 złr. preliminowanej na „nagrody za najlepsze książki dla szkół średnich"; ponieważ nie zgłoszono żadnego wydawnictwa książek, zasługujących na nagrodę; nie wypłacono również kwoty 500 złr. jako „zasiłek dla ruskiej gazety szkolnej", a które to niewypłacenie zatwierdził Wys. Sejm uchwałą z dnia 21. Października r. 1881. Nakoniec z kwoty 2.000 złr. preliminowanej na wydawnictwo ruskich książek szkolnych wydano według rzeczywistej potrzeby tylko 1.597 złr. czyli mniej o 403 złr.

Rubr. VIII. „*utrzymanie pomników historycznych*". Zamiast kwot preliminowanych: w wydatkach zwyczajnych 9.900 złr., w nadzwyczajnych 4.000 złr., wydano właściwie tylko w zwyczajnych 9.625 złr., w nadzwyczajnych 3.616 złr., czyli wydano mniej o 275 złr. w zwyczajnych i o 384 złr. w nadzwyczajnych. Zaoszczędzenia te miały miejsce głównie w poz. 76*a* „restauracya pomników w ogóle" i w poz. 76*c* „restauracya i ochrona ikonostazów w Sieniawie i Bohorodczanach. Oprócz wydatków w tej rubryce budżetem przewidzianych, poczynił Wydział krajowy wydatek budżetem nieprzewidziany, a mianowicie wypłacił Wydział kraj. z tej rubryki „za plany dla odrestaurowania zamku królewskiego na Wawelu w Krakowie" kwotę 19.563 złr. (oprócz zaliczonej w rubr. XVI. kwoty 1.145 złr. i zarachowanych w dawniejszych latach kwoty 1.855 złr.), wydatek ten tłumaczy Wydział krajowy „rzeczywistą potrzebą". Komisya budżetowa nie wchodząc w ocenienie wysokości tej kwoty wynoszącej ogółem 22.562 złr., z formalnych względów zauważyć musi, że wydatek ten właściwie powinien być zarachowany w rubr. XVI. „rozmaite".

Rubr. XII. „*Wydatki na szupasnictwo*". Jak w latach ubiegłych, tak i w r. 1882. rubryka ta znaczne stosunkowo wykazuje przekroczenie, zamiast bowiem preliminowanych 28.500 złr. wydano rzeczywiście po potrąceniu wszelkich zwrotów 44.101 złr., — przekroczono więc preliminarz o 15.601 złr. Fundusz krajowy od r. 1876. ponosi te koszta. Szereg ten lat byłby dostateczny do uzyskania pewnych podstaw do układania preliminarza, gdyby nie te okoliczności, że stacye szupasowe pomimo ustawicznych urgensów nie przedkładają rachunków w terminach przepisanych, z czego wypływa przenoszenie zaległości z roku na rok. W wydatkach z r. 1882. mieszczą się zaległości z lat dawniejszych w kwocie 19.578 złr. nie ma jednak żadnych podstaw do oznaczenia wysokości pozostałych jeszcze zaległości z lat ubiegłych jak i zaległości z roku budżetowego 1882. Natomiast wynoszą zaległości czynne z lat dawniejszych 2·576 złr., zaś z roku budżetowego 1882. kwotę 12.739 złr.

Rubr. XIV. „*Odsetki od pożyczek i umarzanie tychże*". Ogólna kwota preliminowana w tej rubryce wynosiła 81.116 złr., rzeczywiście zaś wydano 106.102 złr. przekroczono więc preliminowaną kwotę o 24.886 złr. Pomijając kilka nieznacznych zaoszczędzeń, spowodowanych zniżeniem stopy procentowej w gal. Kasie oszczędności, dostrzegamy w dwóch pozycyach znaczniejsze przekroczenia, a mianowicie: w poz. 121. „umorzenie pożyczki 600.000 zaciągniętej w banku dla krajów", zamiast preliminowanych 51.930 złr., wydano 59.293 złr. czyli więcej o 7.363 złr., a to z powodu wypłaty niepreliminowanego podatku dochodowego za lata 1881 i 1882.; w poz. 122 a. „odsetki od pożyczek chwilowo zaciągniętych wydano 37.929 złr. zamiast preliminowanych 20.000 zlr., czyli wydano więcej o 17.929 złr. Stosunkowo znaczne te wydatki powtarzają się rok rocznie od chwili, gdy pozostałość kasowa z r. 1876. przelana została do funduszu budowy gmachu sejmowego, i gdy w skutek tego kasa krajowa pozostała bez koniecznej dotacyi kasowej. Doświadczenie bowiem wykazało, że główne dochody funduszu krajowego t. j. dodatki do podatków dopiero w ostatnim kwartale obficie wpływają do kasy krajowej, w skutek czego Wydział krajowy nie mając dotacyi kasowej, zmuszony jest na pokrycie bieżących potrzeb zaciągać chwilowe pożyczki i opłacać od nich procent. Niedogodności takiej manipulacyi i wynikające zbyt wielkie wydatki, wtedy dopiero zupełnie usunięte zostaną gdy kasa krajowa w potrzebną dotacyę uposażoną zostanie. Uznał to już i Wys. Sejm wstawiając na

wniosek kom. budżetowej w budżet na r. 1883. kwotę 140.000 złr. na częściowe udotowanie kasy krajowej, a następnie przeznaczając na ten sam cel kwotę 400.000 złr. z uchwalonej pożyczki 1 miliona.

Rubr. XV. „*Wydatki na cele gospodarstwa krajowego*" Kwota w tej rubryce preliminowana wynosiła wraz z kredytem dodatkowym ogólną sumę 201.583 złr., rzeczywiście zaś wydano 208.536, czyli przekroczono preliminowaną kwotę o 6.953 złr. Ogólne te cyfry jednak nie dają należytego pojęcia o gospodarce Wydziału krajowego w tym dziale Rubryka bowiem ta pod ogólnem mianem „gospodarstwa krajowego" obejmuje wydatki na: 1) biuro meljoracyjne, 2) szkoły rolnicze, szkołę gorzelnianą w Dublanach, 3) szkołę rolniczą, szkołę ogrodniczą i folwark w Czernichowie, 4) szkolę gospodarstwa lasowego we Lwowie, 5) subsydya dla muzeów, towarzystw rolniczych, szkół rolniczych, na popieranie przemysłu i rękodzieł i nakoniec 6) stypendya. Każdy z tych działów wymaga kilka słów wyjaśnienia:

1. Na wydatki na biuro melioracyjne wraz z inżynierem górnikiem preliminowano 9.800 złr. wydano zaś 12.265 złr., czyli więcej o 2.465 złr. Przekroczenie to spowodowane urządzeniem kursu robót melioracyjnych znajduje znpełne usprawiedliwienie w tem, że potrzeby tej pozycyi z góry ściśle oznaczyć się nie dadzą i że wydatki czynią się według koniecznej potrzeby.

2. Szkoły rolnicze w Dublanach miały preliminowaną kwotę wydatków 40.286 złr. rzeczywiście zaś wydano tylko 38.216 złr. czyli mniej o 2.070 złr.;—natomiast wydano na kurs gorzelnictwa 1.582 złr., który wydatek nie był w budżecie przewidziany. Szczegółowe omówienie tych wydatków znajduje się poniżej przy sprawozdaniu o zamknięciu rachunków tych szkół. Tam także omówi się szczegółowo rachunek folwarku w Dublanach, którego wydatki preliminowane na 10.116 złr. wynosiły w rzeczywistości 11.362 złr., czyli więcej o 1.246 złr., jak również wydatki na nadzwyczajne potrzeby szkół i folwarku, na co preliminowano 15.693 zł., a wydano tylko z tej rubryki 3.716. złr.

3. Na szkołę rolniczą i folwark w Czernichowie preliminowano kwotę 32.606 złr. wydano zaś rzeczywiście 42.371 złr., czyli więcej o 9.765 złr., nadto wydano na szkołę ogrodniczą 2.542 złr., który wydatek nie był w budżecie przewidziany. Natomiast wydano z tej rubryki na budowę pomieszkań nauczycielskich i przebudowanie gmachu szkolnego 7.505 złr. zamiast preliminowanych na ten cel w tej rubryce 12.000 złr. Specyalne sprawozdanie znajduje się poniżej przy szczegółowem zamknięciu rachunków.

4. „Wydatki szkoły gospodarstwa lasowego" preliminowane na 11.710 złr. wynosiły 12.619 złr., zaś koszta rozszerzenia tej szkoły preliminowane w tym roku na 7.000 zł. wynosiły 13.832 złr. Wyjaśnienie i uzasadnienie tego przekroczenia znajduje się poniżej przy sprawozdaniu o szczegółowych zamknięciach tych rachunków.

5. Między subsydjami na rozmaite cele gospodarstwa krajowego wykazują poz. 143 i 143 a) przekroczenia, a mianowicie: na cele szkół rolniczych i na popieranie przemysłu domowego preliminowano 5.000, wydano zaś 7.284 zł., a na cele przemysłu rękodzielniczego preliminowano również 5.000 a wydano 6.861 złr.

Oba te przekroczenia znajdują usprawiedliwienie w naturze tych wydatków, które zastosowane zostały do koniecznej potrzeby, nadto usprawiedliwia je jeszcze ta okoliczność, iż w następnych latach Wys. Sejm na te wydatki znacznie większe preliminował kwoty. Na badanie głębszych pokładów ziemi preliminowano w poz. 141 tej rubryki kwotę 10.000 złr. wydano zaś tylko 6.121 złr., a to podług rzeczywistej potrzeby; z tej samej przyczyny wydano mniej o 968 złr. na nagrody za dzieła o wyrobie pobocznych produktów naftowych i na subwencye i stypendyja dla chemików. Natomiast wydano na spłatę pożyczki zahipotekowanej na realności szkoły weterynaryi i na asekuracyę budynku 1.158 zł., który wydatek nie był w budżecie przewidziany, ponieważ odnoszą się do byłego funduszu weterynaryi.

6. Drobne zaoszczędzenia w dziale stypendyów, pochodzące z interkalaryów nie potrzebują specyalnego wyjasnienia.

Rubr. XVI. „*rozmaite wydatki*“ rozpada się na dwa działy: wydatki w budżecie przewidziane i wyszczególnione i wydatki w budżecie nieprzewidziane.

W dziale wydatków w budżecie przewidzianych preliminowano na r. 1882 kwotę 94.100 złr., zaś w kredycie dodatkowym 21.410 złr., razem przeto 115.510 złr., wydano też 115.508 złr. Wydatki w budżecie nieprzewidzane wynoszą ogółem 8.206 złr., z tej kwoty jednak tylko 230 złr. stanowią wydatek w właściwem znaczeniu tego słowa, zaś 7.976 złr. są to wydatki zwrotne, między któremi główne pozycye stanowią: kwota 3.762 złr. zaliczona funduszom stypendyjnym na pokrycie chwilowych niedoborów przy zamknięciu rachunków i kwota 4.000 złr. mylna wypłata dla funduszu szkolnego w kasie Jarosław.

Do wydatków w budżecie nieprzewidzianych należy również zasiłek dany przez Wydział krajowy funduszowi budowy gmachu sejmowego na pokrycie niedoboru kosztów budowy w r. 1882. w kwocie 37.316 złr. według specyalnego zamknięcia rachunków funduszu budowy gmachu sejmowego. Zauważyć tu jednak należy, iż oprócz tego zasiłku Wydział krajowy czynił wydatki na gmach sejmowy z rubr. I. poz. 12, z rubr. II. poz. 32 h) i z rubr. XVI. poz. 151. dział 4.

Przechodzimy do rubryk, w których wydatki rzeczywiste były mniejsze od kwot preliminowanych w budżecie.

Rubr. II. „*Koszta zarządu*“ miała pzeliminowaną kwotę 222.847 złr., w kredytach dodatkowych 4.644 złr., razem więc 227.491 złr., rzeczywiste zaś wydatki wynosiły tylko 224.823 złr. czyli mniej o 2.668 złr. Główne zaoszczędzenia miały miejsce w wydatkach na płace urzędników i woźnych 3.056 złr. z powodu, że nie wszystkie miejsca przez cały rok były obsadzone, i w wydatkach na koszta podróży dla urzędników, które były preliminowane na 7.000 złr., a wynosiły rzeczywiście tylko 3.314 złr. czyli mniej o 3.686 złr. Dwie te kwoty jak i kilka pomniejszych zaoszczędzeń wynoszą razem 7.077 złr. Natomiast wykazują niektóre pozycye tej rubryki znaczniejsze przekroczenia, a mianowicie: w poz. 31. „potrzeby kancelaryjne“ preliminowano na wydawnictwo rozporządzeń krajowych 4.000 złr., a wydano 6.636 złr., z powodu, że wydatki te czynione być muszą na podstawie rachunków przez c. k. Namiestnictwo przedstawianych i nie są zależne od rozporządzeń Wydziału krajowego; w tej pozycyi też preliminowano na sprawienie i odnowienie sprętów 800 złr. a wydano 1.433 złr., ponieważ musiano liczne i przestronne ubikacye nowego gmachu zaopatrzyć w potrzebne sprzęty; oświetlenie również kosztowało o 711 złr. więcej niż preliminowano, natomiast wydano na opał mniej niż preliminowano o 1.070 złr. Kwotę 2.950 złr. przeznaczoną w poz. 32. na konserwacyę gmachu i utrzymanie czystości przekroczono o 1.243 złr. z powodu, że oprócz zwykłych potrzeb tej pozycyi poniesiono wydatki na „rozmaite urządzenia“ w nowym gmachu, które to wydatki spowodowały przekroczenie „rozmaitych nieprzewidzianych“ o 1.445 złr. Wszystkie przekroczenia tej rubryki wynoszą ogółem 4.409 złr Jeżeli z tą kwotą porównamy sumę zaoszczędzeń 7.077 złr. otrzymamy kwotę 2.668 złr. jako ogólne całej rubryki zaoszczędzenie.

Rubr. IV. „*Koszta szczepienia*“ wykazuje zaoszczędzenie w kwocie 328 złr. na kosztach podróży lekarzy z powodu szczepienia, przyczem zauważyć należy, że w należytościach biernych z r. 1882. pozostała niezrealizowana asygnata na 248 złr.

Rubr. IX. „*Kwaterunkowe żandarmeryi*“ wykazuje ogólne zaoszczędzenie w kwocie 1.809 złr. które powstało z zaoszczędzenia na kosztach kwaterunkowych 1.000 złr., a na kosztach urządzenia nowych koszar 809 złr.

Rubr. X. „*Drogi krajowe*“. Budżet na r. 1882. preliminował w tej rubryce na wydatki zwyczajne 651.134 złr., na nadzwyczajne 253.000 złr.; rzeczywiste zaś wydatki wynoszą: zwyczajne 641.629 złr., nadzwyczajne 253.386 złr., zaoszczędzono więc w wydatkach zwyczajnych

kwotę 9.505 złr., natomiast przekroczono wydatki nadzwyczajne o 386 złr. W szczególności zaoszczędzono: a) na utrzymanie dróg 10.200 złr., co jednak właściwej oszczędności nie stanowi, gdyż zaległości bierne tego działu za r. 1882. wynoszą przeszło 10.000 złr., a to z powodu, że przedsiębiorcy opóźnili się z podniesieniem przypadających należytości; b), na wydatkach na myta (zwyczajne) 2.551 złr., z powodu mniejszych wydatków, spowodowanych przerwami z powodu wypadków elementarnych.

Jedyne przekroczenie w tej rubryce miało miejsce w dziale D. „Zasiłki dla dróg powiatowych i gminnych“ zamiast bowiem preliminowanych 70.000 złr. wydano rzeczywiście 73.400 złr. Przekroczonie to w kwocie 3.400 złr. znajduje zupełne pokrycie w pobranej od Skarbu Państwa subwencyi na drogę powiatową Muszyna-Krynica jako resztę do budowy 3.000 złr. i na utrzymanie rocznie 400 złr. Wpływy te uwidocznione są w rubr. XI. poz. 29 ½ *a*, 2., 3. dochodów funduszu krajowego.

Rubr. XI. „*Dotacye dla zakładów krajowych*“ wykazuje ogólne zaoszczędzenie w kwocie 148.525 złr., które się rozpada na następujące działy: na krajowy szpitał powszechny preliminowano 44.569 złr., a wydano tylko 12.219 złr., na zakład kulparkowski preliminowano 116.822 złr. a nie wydano z tej rubryki nic, natomiast wydano z tej rubryki więcej niż preliminowano o 1.789 złr. na krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie. Wszystkie te różnice znajdą uzasadnienie i wytłomaczenie przy sprawozdaniu i szczegółowych zamknięciach tych rachunków. Tutaj tylko nadmienimy, że znaczne oszczędności tej rubryki powstały w przeważnej części z powodu odmiennego zarachowania wydatków na koszta leczenia ubogich chorych, jak to powyżej wykazaliśmy przy rubr. III. wydatków.

Rubr. XIII. „*Budowy wodne*“. W tej rubryce preliminowano w wydatkach nadzwyczajnych 29.943 złr., wydano zaś tylko 10.300 złr. czyli mniej o 19.643 złr Na regulacyę Sanu nie wypłacono pierwszej raty 7.143 złr. z przeznaczonej na ten cel kwoty 50.000 złr., ponieważ w roku budżetowym roboty nie zostały rozpoczęte. Również nie wypłacono spółce wodnej w powiatach brzozowskim, krośnieńskim i sanockim preliminowanej na r. 1882 pożyczki w kwocie 10.000 złr., z powodu niedopełnienia warunków przez spółkę wodną. Z tej samej przyczyny zamiast preliminowanej na r. 1882 drugiej połowy subwencyi w kwocie 4.000 złr., wypłacono spółce wodnej w powiecie mieleckim po prawej stronie drogi Dembicko-Nadbrzezniańskiej tylko 1.500 złr.

## Dochody.

Budżet na r. 1882 preliminował dochody funduszu krajowego na 3,138.123 złr., rzeczywiste zaś dochody wynosiły tylko 3,027.919 złr., były więc mniejsze od preliminowanych o 110.204 złr. Badając szczegółowo pojedyncze rubryki, widzimy, że rubr. I, III, IV, V, VIII, IX, X, XI poz. 28. 29 wykazują dochody rzeczywiste większe od kwot preliminowanych ogółem o 126.854 złr., zaś rubr. II, VI, VII, XI poz. 29. *a*, *b*, *c*, *d* i rubr. XII wykazują dochody mniejsze od preliminowanych o 237.058 złr. Z porównania tych dwóch cyfr, okazuje się, że ogólny rzeczywisty dochód był mniejszy od preliminowanego o 110.204 złr. jak wyżej wykazano.

Następujące rubryki wykazują dochody rzeczywiste większe od preliminowanych: Rubr. I. „*Pozostałości z rachunków*“ nie miała w budżecie żadnej kwoty preliminowanej, ponieważ r. 1880, którego zamknięcie rachunków przy uchwalaniu budżetu na rok 1882 było znane nie miał żadnej pozostałości. Pozostałość zaś z r. 1881 została uchwałą Wys. Sejmu przeniesioną na rachunek budżetu r. 1883, a to w kwocie 160.000 złr. Gdy jednak rzeczywista pozostałość z r. 1881. wynosiła podług zamknięcia rachunków 164.020 złr. przeto pozostałą resztę 4.020 złr. wstawiono do rubr. I. dochodów za r. 1882.

W rubr. III. „*Dochody z dróg krajowych*“ preliminowano dochód z myt na 220.000 złr., rzeczywisty zaś dochód wynosił 227.377 złr. z powodu zwiększonej liczby i korzystniejszego wydzierżawienia stacyj mytniczych. Większe również dochody w kwotach 371 złr. i 109 złr. wykazują poz. 4. i 5. „odsetki zwłoki i grzywny za przestępstwa drogowe“. Jako datki dobrowolne na budowę dróg preliminowano 5.000 złr., rzeczywiście zaś przyniosły tylko 4.238 złr. Z końcem r. 1881 wynosiły zaległości czynne z tytułu deklarowanych datków dobrowolnych 95.083 złr., w ciągu r. 1882 przybyło takich deklaracyi na 40.346 złr., spłacono zaś 4.238 złr., a odpisano 2.536 złr. tak, że z końcem r. 1882 pozostało zaległości czynnych 128.655 złr., przy czem jednak zauważyó należy, że zaległości z r. 1882 w kwocie 39.451 złr. są to należytości warunkowe jeszcze nie płynne, w zaległościach zaś z lat dawniejszych mieszczą się kwoty deklarowane na drogę Lwów-Stojanów, które nie są jeszcze płynne.

Rubr. IV. „*Nadwyżki dochodów od zakładów dotowanych*“ wykazuje w poz. 7 *a* od funduszu policyi krajowej zamiast preliminowanych 5.889 złr. rzeczywisty dochód w kwocie 6.243 złr.; w poz. 7 *b* od krajowego szpitala we Lwowie dochód rzeczywisty 26.878 złr., w poz. 7 *c* od zakładu na Kulparkowie 5.237 złr., w poz. 7 *d* od szpitala św. Łazarza w Krakowie 24.592 złr., które dochody w budżecie na r. 1882 nie były preliminowane. Ta nadwyżka dochodów znajduje po części wytłomaczenie w uwagach naszych do rubr. III. wydatków funduszu krajowego, a szczegółowe sprawozdanie znajduje się poniżej przy szczegółowem zamknięciu rachunków.

Rubr. V. „*Zwroty zaliczek z lat ubiegłych*“ wykazuje nadwyżkę dochodów w kwocie 7.453 złr., zamiast bowiem preliminowanych 25.000 złr. wpłynęło rzeczywiście 32.453 złr., a to przeważnie wskutek energicznych urgowań ze strony Wydziału krajowego co do zwrotów od szpitali z rachunków kwartalnych i od gmin za koszta leczenia.

Drobna nadwyżka w kwocie 83 złr. w rubr. VII. „dochody szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie, jak również nadwyżki dochodów z folwarku w Dublanach 3.407 złr. i szkoły gorzelnictwa 1.232 złr. (rubr. VIII.) szkoły i folwarku w Czernichowie 9.533 złr. (rubr. IX.) znajdą wyjaśnienie poniżej przy szczegółowych zamknięciach tych rachunków.

Rubr. XI. „*Rozmaite dochody*“ tak samo jak rubr. XVI. wydatków rozpada się na dwa działy: A. dochody w bndżecie przewidziane i B. dochody w budżecie niewyszczególnione. W dziale pierwszym dochody były preliminowane na 1.000 złr., dały zaś rzeczywiście 1.352 złr. Dochody zaś w budżecie niewyszczególnione wynoszą razem 38.151 złr., między któremi figurują: subwencya ze Skarbu Państwa na rozszerzenie szkoły gospodarstwa lasowego 20.000 złr., na rekonstrukcyę drogi Muszyna-Krynica 3.000, na utrzymanie tej drogi 400 złr., na utrzymanie biura melioracyjnego 1.000 złr., na amelioracye górnego porzecza Dniestru 2.000 złr. Nadto figuruje tu pozostałość gotówki z funduszu kultury krajowej, który wcielony został do funduszu krajowego i zwroty od gmin udzielonych im w r. 1880 pożyczek na zasiewy 6.114 złr. Ogólna kwota tych pożyczek wynosiła 500.000 złr., a z końcem r. 1882 pozostało zaległości 2.284 złr.

Do tego działu należą także przyzwolone przez Wys. Sejm pożyczki na budowę pomieszkań nauczycielskich w Czernichowie 12.000 złr. i na potrzeby szkół i folwarku w Dublanach 11.600 złr., które to pożyczki w r. 1882. nie zostały zrealizowane, a wydatki łożone na powyższe cele pokryte zostały z funduszu krajowego. Szczegółowe sprawozdanie znajduje się poniżej przy specyalnem zamknięciu tych rachunków. Tam także znajdzie wyjaśnienie mniejszy od preliminowanego dochód w poz. 29 d. „reszta funduszu budowy laboratoryum“.

Następujące rubryki wykazują dochody mniejsze od preliminowanych.

Rubr. II. „*odsetki od pieniędzy chwilowo lokowanych*“. Budzet na r. 1882. preliminował w tej rubryce kwotę 2.000 złr., w rzeczywistości zaś nic z tego tytułu nie wpłynęło, ponieważ w r. 1882. żadnych pieniędzy nie lokowano, pozostałe bowiem nadwyżki dochodów używane były na spłatę, pożyczek chwilowo zaciąganych.

Rubr. VI. *„zwroty pożyczek"*. Dochody rzeczywiste tej rubryki w kwocie 5.734 złr. mniejsze są od kwoty preliminowanej 6.837 złr. o 1.103 złr., ponieważ nie wpłynęła rata od p. Wilda, od wydziału powiatowego w Tarnowie i od gminy Dereżyce, której uchwałą sejmową z dnia 18. Października 1882. cała pożyczka w kwocie 500 złr. została darowaną. Natomiast zapłaciła gmina Złoczów 250 złr. na poczet długu zaciągniętego na budowę koszar, której dochód nie był w budzecie przewidziany.

Największy i stosunkowo bardzo znaczny ubytek w dochodach preliminowanych wykazuje rubr. XII. *„dodatki do podatków"*. Zamiast bowiem preliminowanych 2,787.750 złr. wpłynęło z tego tytułu tylko 2,579.762 złr., czyli wpłynęło mniej niż preliminowano o 207.987 złr. Wys. Sejm uchwalając budżet na r. 1882. po raz pierwszy przyjął jako podstawę do wymiaru dodatków do podatków, całą należytość podatkową wraz z dodatkami nadzwyczajnemi, a opierając się na dostarczonych mu przez c. k. Rząd wykazów należytości podatkowej, oznaczył tę podstawę na 103.250 złr. od 1 centa. Podstawa ta jednak okazała się za wysoką, i już Wys. Sejm uchwalając budżet na r. 1884. przyjął za podstawę tylko 97.400 od 1 centa. Sprawdzona należytość dodatków za r. 1882. wykazała, że właściwie należytość bieżąca za r. 1882. wynosiła 2.660.154, czyli 98.524 złr. od 1 centa. Na rachunek tej należytości wpłynęło jednak 2,405.074 złr., a po potrąceniu zwrotów opodatkowanym 28.495, wpłynęło tylko 2,376.579 złr. tak, że pozostała zaległość z r. 1882. wynosi kwotę 255.080 złr. Z końcem r. 1881. wynosiły zaległości dodatków 481.880 złr. Na poczet tej należytości wpłynęła w ciągu r. 1882. kwota 219.953 złr., z których zwrócono opodatkowanym 16.770 złr., wpłynęło więc właściwie tylko 203.183, tak z tych zaległości pozostało jeszcze 261.926. Ogółem więc zaległości z końcem r. 1882. wynoszą 517.006 złr. W porównaniu z r. 1881. zaległości te powiększyły się o 35.261 złr. Rachunkowo zaległość cała w ten sposób została przeprowadzoną, że kwota 255.080 umieszczoną została w rubryce zaległości czynnych z roku budżetowego, kwota zaś 261.926 w rubryce zaległości z lat dawniejszych.

| | |
|---|---|
| Jeżeli ogół rzeczywistych wydatków w kwocie . . . . . | 3,117.526 złr. |
| porównamy z ogółem rzeczywistych dochodów . . . . . . | 3,027.919 „ |
| okaże się różnica w kwocie . . . . . | 89.607 złr. |

przedstawiająca cyfrę *niedoboru* roku budżetowego 1882. Chwilowe pokrycie znalazł ten niedobór w pożyczce z funduszu pożyczki krajowej z r. 1873. W r. 1883. Wys. Sejm przeznaczył na pokrycie niedoboru kwotę 97.000 złr., a to z pożyczki zaciągnąć się mającej w kwocie 1 miljona.

W porównaniu z budżetem przedstawia zamknięcie rachunków następujący bilans ostateczny:

| | |
|---|---|
| Budżet preliminował dochody na kwotę . . . . . . | 3,138.123 złr. |
| „ „ wydatki . . . . . . . . | 3,037.654 „ |
| budżet więc preliminował nadwyżkę dochodów . . . . . . . | 100.469 złr. |
| od tego należy potrącić niezrealizowane w r. 1882. pożyczki preliminowane na budowę i nadzwyczajne potrzeby Dublan i Czernichowa . . . | 23.600 złr. |
| pozostaje . . . | 76.869 złr. |
| a dodawszy do tego rzeczywisty niedobór . . . . . . | 89.607 „ |
| otrzymany wynik ostateczny niekorzystniejszy od budżetu o . . . | 166.476 złr. |

Te cyfry jednak nie dają należytego obrazu finansowej gospodarki Wydziału kraj., powierzonej jego zakresowi działania.

Nie wszystkie bowiem rubryki wydatków i dochodów budżetu krajowego zawisłe są od gospodarki Wydziału krajowego: w jednym i drugim dziale budżetu zdarzają się i dość częste przekroczenia i zaoszczędzenia, niedobory i wpływy ponad budżet, zupełnie niezależne od zarządzeń Wydziału krajowego. Wszystkim te okoliczności należy ściśle uwzględnić, jeżeli chcemy stworzyć sobie wierny obraz całorocznej gospodarki finansowej Wydziału krajowego.

Jeżeli z tego stanowiska będziemy badali pojedyncze rubryki i pozycye budżetu, dojdziemy do przekonania, że suma wydatków przekroczonych z przyczyn niezależnych od gospodarki Wydziału krajowego wynosi . . . . . . . . 147.306 złr.
a potrąciwszy od tej kwoty wydatki, które niezależnie od zarządzeń Wydziału krajowego były mniejsze od preliminowanych . . . . . . 42.003 „
otrzymamy wynik przekroczeń, który na karb gospodarki finansowej policzony być nie powinien w kwocie . . . . . . . . . . 105 303 złr.

Dochody niezależne od gospodarki Wydziału krajowego były mniejsze od preliminowanych w budżecie kwot o . . . . . . . . . . 209.987 złr.
a gdy od tej kwoty potrącimy dochody, które także niezawiśle od gospodarki krajowej wpłynęły ponad budżetem preliminowaną wysokość w kwocie . 41.785 „
okaże się, że z przyczyn od Wydziału krajowego niezależnych suma dochodów była mniejsza od budżetu o . . . . . . . . . 168.202 złr.

Jeżeli do tej kwoty dochodów mniejszych dodamy kwotę wydatków większych niezależnie od rozporządzeń Wydziału krajowego, otrzymamy łączną kwotę 273.505 złr. na korzyść gospodarki Wydziału krajowego, a ponieważ wynik niekorzystniejszy, rezultujący z porównania rzeczywistego wyniku z budżetem wykazaliśmy powyżej w kwocie 166.476 zł., przeto różnica tych dwóch cyfr w kwocie 107.029 złr. stanowi rzeczywisty od budżetu korzystniejszy wynik finansowej gospodarki Wydziału krajowego za r. 1882.

---

Jako alegaty do zamknięcia rachunków funduszu krajowego dołączył Wydział krajowy szczegółowe zamknięcie rachunków: 1) Szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie, 2) Szkoły rolniczej i Szkoły parobków w Dublanach, 3) Folwarku w Dublanach, 4) Kursu gorzelnictwa w Dublanach, 5) Szkoły rolniczej w Czernichowie, 6) Folwarku w Czernichowie i 7) Szkoły ogrodniczej w Czernichowie.

## 1. Szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie.

(rubr. XV. poz. 130, 131 wydatków, rubr. VII. dochodów).

W uchwalonym za rok 1882 budżecie preliminowano wydatki tej szkoły na 11.710 złr. dochody zaś na 5.390 złr., w skutek czego niedobór, który miał być pokryty z funduszu krajowego, miał wynosić 6.320 złr. W rzeczywistości zaś wydatki wynosiły 12.619 złr., dochody zaś tylko 5.307 złr., tak że niedobór pokryty z funduszu krajowego wynosił 7.312 złr. czyli o 992 złr. więcej niż preliminowano.

Wydano więcej niż preliminowano na „płace nauczycieli“ o 388 złr., które to przekroczenie znajduje całkowite prawie pokrycie w pozostałej niespłaconej reszcie udzielonej dyrektorowi zaliczki, na co w budżecie nie było preliminowanej kwoty. Również przekroczono preliminowaną na koszta administracyjne kwotę 740 złr. o 763 złr., z powodu konieczności poniesienia nadzwyczajnych wydatków na przeniesienie szkoły do nowego budynku, na ratę przeniesienia własności, na opłacenie zaległych podatków i t. p. Natomiast zaoszczędzono 128 złr. w wydatkach na potrzeby naukowe i 114 złr. w odsetkach Kasie oszczędności z powodu zmienionego planu umorzenia. Odjąwszy kwotę zaoszczędzoną od kwoty o którą budżet wydatków przekroczono, otrzymamy sumę ogólnych przekroczeń 909 złr.

Dochody rzeczywiste były mniejsze od preliminowanych o 83 złr. z powodu mniejszych wpływów za wpisowe i czesne od uczniów. Jeżeli tę kwotę 83 złr. dodamy do sumy

przekroczeń 909 złr., otrzymamy ogólną sumę 992 złr., o którą niedobór tej szkoły pokryty z funduszu krajowego był większy od preliminowanego, jak to powyżej wykazaliśmy.

Na koszta rozszerzenia szkoły gospodarstwa lasowego preliminowano na rok 1882. kwotę 7.000 złr., wydano zaś rzeczywiście 13.832 złr., czyli więcej o 6.832 złr. Przekroczenie to jednak jest tylko pozorne. Rachunek bowiem tej pozycyi przedstawia się jak następuje:

Uchwałą z dnia 13. Lipca 1880. Wys. Sejm przeznaczył na ten cel zakupna i rozszerzenia budynku dla szkoły lasowej na r. 1880. 6.000 złr., na r. 1881. 7.000 złr., na r. 1882. 7.000 złr. — razem 20.000 złr. Skarb państwa udzielił na ten sam cel 20.000 złr., które w r. 1882. do funduszu krajowego wpłynęły (rubr. XI. dochodów). Nadto pozwolił Wysoki Sejm uchwałą z dnia 1. Października 1881., aby tytułem reszty ceny kupna nabytej realności oddano starą realność szkoły w cenie 15.000 złr. Ogółem więc przeznaczono na ten cel 55.000 złr. Na poczet tego wydano: 15.000 złr. przez odstąpienie starej realności, w r. 1881. 25.166 złr., w r. 1882. 13.832 złr. — czyli razem 53.998 złr., wydano więc w ogóle mniej niż preliminowano o 1.002 złr.

## 2. Krajowe szkoły rolnicze w Dublanach.

### A. Wyższa szkoła rolnicza.

(rubr. XV. poz. 127 a) wydatków, rubr. VIII. poz. 23 dochodów).

Na wydatki tej szkoły preliminowano ogółem 30.894 złr., rzeczywiście zaś wynosiły wydatki 29.899 złr., były więc mniejsze od preliminowanych o 995 złr. Wydano bowiem mniej niż preliminowano: w rubr. I. „płace profesorów i docentów“ o 1.282 złr., po części z powodu interkalarjów, po części zaś z powodu, że w skutek reorganizacyi szkoły odpadły wykłady niektórych przedmiotów. Również z powodu interkalarjów wydano mniej w rubr. II. „inne płace“ o 20 złr. i w rubr. III. „zasługi“ o 78 złr. Natomiast wydano więcej: w rubr. IV. „koszta administracyjne“ o 99 złr., w rubr. V. „potrzeby naukowe“ o 211 złr., w rubr. VII. „stacya kontroli nasion i rozmaite“ o 97 złr.

Dochody na 14.850 złr. preliminowane, przyniosły rzeczywiście tylko 13.621 złr. czyli mniej o 1.229 złr. Dochody były mniejsze: w rubr. III. „opłaty od uczniów“ o 1.745 złr., ponieważ liczba uczniów w zakładzie była mniejszą od cyfry przewidzianej w budżecie i z powodu licznych zwolnień od opłat szkolnych; w rubr. IV. „dochód z pasieki“ o 96 złr., w rubr. V. „dochód ze sprzedaży płodów z pola doświadczalnego i ogrodu“ o 117 złr. Natomiast przyniosły „rozmaite dochody“ 729 złr., które w budżecie nie były przewidziane, między temi figurują „dary na środki naukowe“ z kwotą 500 złr., które posłużyły na pokrycie przekroczeń w rubr. V. wydatków.

| | |
|---|---|
| Wydatki rzeczywiste wyższej szkoły rolniczej wynosiły . . . | 29.899 złr. |
| Dochody „ „ „ „ „ . . . | 13.621 „ |
| okazuje się niedobór w kwocie . . . | 16.278 złr. |

pokryty z funduszu krajowego, a gdy na ten cel preliminowaną była kwota 16.044 złr., przeto wydano z tego tytułu więcej niż preliminowano o 234 złr.

### B. Szkoła parobków i dozorców gospodarskich.

(rubr. XV. poz. 127 b) wydatków, rubr. VIII. poz. 24 a) dochodów).

Wydatki tej szkoły preliminowane w kwocie 9.392 złr., wynosiły rzeczywiście tylko 8.317 złr., były więc mniejsze od preliminowanych o 1.075 złr. Z wyjątkiem rubr. I. „płace

nauczycieli", w której przekroczono preliminowaną kwotę o 437 złr., wszystkie inne rubryki wykazują zaoszczędzenia w ogólnej kwocie 1.512 złr. Między zaoszczędzeniami należy podnieść: rubr. III. „utrzymanie uczniów", w której zamiast 5.712 złr. wydano tylko 4.312 złr., czyli mniej o 1.400 złr., a to według rzeczywistej potrzeby.

Dochody tej szkoły preliminowane na 3.224 złr., dały rzeczywiście tylko 2.992 złr. czyli mniej o 232 złr. Podczas bowiem gdy opłaty na utrzymanie uczniów preliminowano na 270 złr., dały rzeczywiście 980 złr., nie wpłynęło nic z tytułu datków rad powiatowych i towarzystw gospodarskich, na co budżet preliminował 950 złr.

| | |
|---|---|
| Wydatki rzeczywiste szkoły parobków wynosiły . . . . | 8.317 złr. |
| Dochody „ „ „ „ . . . . | 2.992 „ |
| okazuje się niedobór w kwocie . . . | 5.325 złr. |

pokryty z funduszu krajowego, a ponieważ na ten cel preliminowano kwotę 6.168 złr., przeto wydano z tego tytułu mniej niż preliminowano o 843 złr.

## 3. Folwark w Dublanach

(rubr. XV. poz. 128. wydatków, rubr. VIII. poz. 25. dochodów).

Wydatki folwarku, bez wliczenia kredytu dodatkowego, przeznaczonego na nadzwyczajne wydatki szkół i folwarku, preliminował budżet na kwotę 10.116 złr., rzeczywiście zaś wynosiły one 11.361 złr., były więc większe od preliminowanych o 1.245 złr. głównie z powodu przekroczeń w rubr. I. „wydatki na gospodarstwo": na płace i zasługi o 211 złr., za najem robotnika o 503 złr., na zakupno nasienia o 156 złr., na zakupno karmy, owsa, grysu o 679 złr., na utrzymanie budynków o 285 złr., na utrzymanie i naprawę maszyn o 357 złr., na utrzymanie rowów i drenowanie o 159 złr. Wszystkie te przekroczenia znajdują pokrycie w zwiększonych dochodach ze sprzedaży ziemiopłodów. Na torfiarnię nie użyto preliminowany w rubr. II. kwoty 100 złr., gdyż na eksploatacyę torfu w Dublanach użyto kwoty 500 złr. z funduszu będącego do rozporządzalności Wydziału krajowego. Na „podatki i opłaty" wydano mniej niż preliminowano o 334 złr. podług obliczenia urzędu podatkowego i z powodu nieuiszczenia należytości od przeniesienia własności.

Dochody folwarku preliminowane na 10.200 złr. przyniosły w rzeczywistości 13.607 złr. były więc większe od preliminowanych o 3.407 złr. Dochody tak z gospodarstwa jak i z młyna propinacyi wykazują nadwyżkę dochodów, pierwsze w kwocie 3.309 złr., drugie 238 złr. Natomiast nie wpłynęła preliminowana z torfiarni kwota 200 złr., z przyczyny powyżej przy rubr. II. wydatków wyszczególnionej.

| | |
|---|---|
| Dochody rzeczywiste folwarku wynosiły . . . . . . | 13.607 złr. |
| Wydatki „ „ „ . . . . . . | 11.362 „ |
| pozostaje nadwyżka dochodów . . . | 2.245 złr. |

która powinna była wpłynąć do funduszu krajowego. Na poczet tej kwoty wpłynęło jednak tylko 79 złr., reszta zaś w kwocie 2.166 złr. użytą została na pokrycie przyzwolonych dodatkowymi kredytami wydatków nadzwyczajnych, jak to poniżej szczegółowo wykazanem zostanie.

---

Na nadzwyczajne potrzeby szkół rolniczych i folwarku w Dublanach przeznaczył Wysoki Sejm:

| | |
|---|---|
| uchwałą z dnia 24. Lipca 1880 kwotę . . | 11.095 złr. |
| „ „ 24. Października 1881 kwotę . | 15.693 „ |
| razem kredyta dodatkowe wynosiły . . . | 26.788 złr. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | Z przeniesienia . . . | | 26.788 złr. |
| Z tego kredytu wydano w roku 1880. kwotę | | 5.877 złr. | |
| „ 1881. „ | | 14.861 „ | |
| W roku 1882. na folwark . . . | | 2.474 „ | |
| „ „ na szkołę rolniczą . . | | 1.242 „ | 24.454 „ |
| pozostało niewyczerpanych . . . . | | | 2.334 złr. |

Gdy jednak z tych kredytów dodatkowych przeznaczono na spłatę pożyczki funduszowi ochotników wojskowych 4.000 złr., na postawienie studni 1.000 złr., na zakupienie krów 1.000 złr., które wydatki dopiero w r. 1883. poczynione zostały, okazuje się, że przekroczono te nadzwyczajne wydatki o 3.666 złr. Zauważyć przytem należy, że wydatki nadzwyczajne na szkołę rolniczą w Dublanach w kwocie 1.242 złr. pokryte zostały tymczasowo z funduszu krajowego, zaś na folwark w kwocie 2.474 złr. częścią z reszty funduszu budowy laboratoryum (308 złr.), przeważnie zaś z nadwyżek dochodów folwarku w kwocie 2.166 złr. jak to powyżej wykazano. Przyzwolona uchwałą Wysokiego Sejmu na pokrycie tych nadzwyczajnych wydatków pożyczka w kwocie 11.600 złr. w r. 1882. nie została zaciągniętą.

## 4. Kurs gorzelnictwa w Dublanach.

(rubr. XV. poz. 127 e) wydatków, rubr. VIII. poz. 24 b) dochodów).

Uchwalony na r. 1882. budżet nie obejmował preliminarza na tę szkołę, w rzeczywistości zaś wydatki wynosiły 1.583 złr., a mianowicie: płace nauczycieli 1.072 złr., koszta administracyi 38 złr., potrzeby naukowe 160 złr., zapomogi dla uczniów 310 złr. i drobne 3 złr. Dochody były następujące: subwencya ze skarbu państwa 1.000 złr., opłaty od uczniów 232 złr., razem 1.232 złr. — brakującą kwotę 351 złr. pokryto z funduszu krajowego.

## 5. Szkoła rolnicza w Czernichowie

(rubr. XV. poz. 129. wydatków, rubr. IX. poz. 26. dochodów).

W budżecie na r. 1882. preliminowano wydatki tej szkoły na 23.591 złr., rzeczywiście zaś wynosiły one 27.391 złr., były więc większe od preliminowanych o 3.800 złr. Z wyjątkiem rubr. I. „utrzymanie nauczycieli“ wykazują wszystkie inne rubryki i pozycye mniejsze lub większe zaoszczędzenia w ogólnej kwocie 1.919 złr. W rubryce zaś I. „utrzymanie nauczycieli“ wydano 14.754 złr. zamiast preliminowanych 9.035 złr. czyli przekroczono preliminarz o 5.719 złr. Właściwie na cele tej rubryki wydano tylko 9.954 złr., tak, że przekroczenie wynosiło właściwie tylko 919 złr., spowodowane powiększeniem pensyi dla dyrektora i nauczycieli na podstawie nowo uchwalonego etatu. Z tej rubryki jednak zapłacono także b. dyrektorowi Chwalibogowi i prof. Bielskiemu tytułem odprawy kwotę 4.800 złr. Komisya budżetowa nie może pominąć uwagi, że dla lepszej ewidencyi wydatek ten powinien być uwidoczniony nie w rubr. I. „utrzymanie nauczycieli“, lecz jako wydatek nadzwyczajny w dziale „rozmaitych“.

Dochody tej szkoły preliminowane na 13.175 złr. przyniosły rzeczywiście 14.343 złr., były więc większe od preliminowanych o 1.167 złr. Rubr. III. „czysty dochód z folwarku“ wykazuje dochód mniejszy od preliminowanego o 485 złr., podług szczegółowego zamknięcia tego rachunku. Wszystkie zaś inne rubryki wykazują nadwyżki w ogólnej kwocie 1.652 złr.

| | | |
|---|---|---|
| Wydatki tej szkoły wynosiły . . . . | 27.391 | złr. |
| dochody „ „ „ . . . . . | 14.343 | „ |
| z porównania okazuje się niedobór . . . . | 13.048 | złr. |

pokryty z funduszu krajowego, a gdy na ten cel przeznaczono w budżecie na r. 1882 tylko kwotę 10.416 złr., przeto wydał fundusz krajowy z tego tytułu więcej niż preliminowano o 2.632 złr.

---

Na pokrycie kosztów budowy pomieszkań dla nauczycieli przyzwolił Wys. Sejm jako kredyt nadzwyczajny zaciągnąć pożyczkę na majętność Czernichów w kwocie 12.000 złr. Pożyczka ta jednak w r. 1882 zrealizowaną nie została. Poczynione zaś na powyższy cel wydatki, a mianowicie: na zakupno materyałów, na opłatę rzemieślników, najem robotników i drobne w ogólnej kwocie 6.845 złr. pokryte zostały tymczasowo z funduszu krajowego, a dotacya ta wyrównaną zostanie zaciągnąć się mającą pożyczką. Wydatek 660 złr. na budowę werandy i sprawienie rynien przy gmachu szkolnym, pokryte również tymczasowo z funduszu krajowego, zwróconym zostanie temu funduszowi z przyznanej przez Rząd subwencyi na budowę III. części gmachu szkolnego w kwocie 12.000 złr.

## 6. Folwark w Czernichowie.

Wydatki folwarku preliminował budżet na kwotę 9.015 złr. W rzeczywistości zaś wynosiły one 14.980 złr. były więc większe od preliminowanych o 5.965 złr. Z wyjątkiem rubr. V. „utrzymanie brzegów Wisły“ na co preliminowano 60 złr. a nie wydano nic, wszystkie inne rubryki wykazują przekroczenia, między któremi podnieść należy: rubr. II. „wydatki na wypalanie wapna“ w której przekroczono preliminowaną kwotę o 4.556 złr. i rubr. III. „Wydatki na cegielnię“ z przekroczeniem 222 złr. Przekroczenia te mają zupełne pokrycie w odpowiednich rubrykach dochodów, ponieważ zarządzono wypalanie większej ilości wapna i większy nakład na wyrób cegieł.

Dochody preliminowane na 10.370 złr. wynosiły 15.850 złr., były więc większe o 5.480 złr. głównie z powodu większych dochodów z pieca wapiennego i cegielni.

| | | |
|---|---|---|
| Rzeczywiste dochody folwarku wynosiły | 15.850 | złr. |
| „ wydatki „ „ | 14.980 | „ |
| okazuje się nadwyżka | 870 | złr. |

która zarachowaną została w dochodach szkoły rolniczej Czernichowskiej, a gdy z tego tytułu preliminowano w budżecie 1.355 złr. przeto wpłynęło mniej niż preliminowano o 485 złr. jak powyżej wykazano.

## 7. Szkoła ogrodnicza w Czernichowie.

(rubr. XV. poz. 129.3 wydatków, rubr. IX. 26. *e*) doch.)

Budżet na r. 1882. nie obejmował preliminarza na tę szkołę. Wydatki były następujące: płace nauczycieli 950 złr., administracya 389 złr., utrzymanie uczniów 890 złr., potrzeby naukowe 313 złr., razem 2.542. Dochody: subwencya ze Skarbu państwa 2.000, z ogrodu 402, razem 2.402, a niedostającą kwotę 140 złr. pokryto z funduszu krajowego.

---

Przechodzimy do drugiej części naszego zadania, to jest do zdania sprawy z zamknięcia rachunków za r. 1882. funduszów i zakładów uposażonych ze skarbu krajowego.

## 1. Fundusz szkolny krajowy.

**Wydatki.** Budżet na r. 1882. preliminował w wydatkach zwyczajnych 432.090 złr. nadzwyczajnych 78.775 złr., razem 510.865 złr., rzeczywiste zaś wydatki wynosiły: zwyczajne 495.482 złr., nadzwyczajne 29.595 złr., razem 525.077 złr., przekroczono więc wydatki zwyczajne o 63.392, natomiast zarządzono w wydatkach nadzwyczajnych 49.180 złr., ogólne przeto przekrocznie wynosi 14.212 złr.

Przekroczenia w wydatkach zwyczajnych miały miejsce: w rubr. II. V. VIII. XI. XIII. na ogólną kwotę 72.730 złr., zaoszczędzenia zaś w rubr. I. IV. VI. VII. XII. kwotę 9.338 złr. Z porównania tych dwóch kwot okazuje się przekroczenie w wydatkach zwyczajnych w kwocie 63.392 złr.; jak wyżej podano. W wydatkach nadzwyczajnych zaoszczędzenia kwoty miały miejsce: w rubr. III. i XIV. na kwotę 49.297 złr., przekroczono zaś w rubr. X. o 117 złr.

Wydano mniej niż preliminowano:

w rubr. I. „*zasiłki dla funduszów szkolnych okręgowych*“. W tej rubryce preliminował budżet na r. 1882. w wydatkach zwyczajnych „na pokrycie niedoboru funduszów szkolnych okręgowych“ 302.000, wydano zaś tylko 295.178 złr., w wydatkach zaś nadzwyczajnych „na zaliczki zwrotne dla funduszów szkolnych okręgowych preliminowano 50.000 złr., wydano zaś tylko 2.000 złr., zaoszczędzono więc w wydatkach zwyczajnych 6.822 złr. w nadzwyczajnych 48.000 złr. Zaoszczędzenia te tem się tłomaczą, że zarządzono energiczne środki celem ściągnięcia na rzecz funduszów szkolnych okręgowych prawnie ustanowionych prestacyj, a zaliczki zwrotne udzielono tylko w razie udowodnionej koniecznej potrzeby.

Rubr. III. „*Zasiłki czasowe dla szkół utrzymywanych przez korporacye*, rubr. IV. „*adjuta*“ rubr. VI. podatki, rubr. VII. „*koszta podróży i dyet*“ i rubr. XIV. „*zasiłki bezzwrotne i zaliczki zwrotne na budynki szkolne*“ wykazują nieznaczne zaoszczędzenia, nie wymagające bliższego wyjaśnienia.

Natomiast wydano więcej niż preliminowano.

W rubr. II. „*substytucye*“ na które preliminowano 45.000 złr. a wydano rzeczywiście 108.424 złr., czyli więcej o 63.424 złr. Jak r. 1881. tak i obecnie rada szkolna krajowa tłomaczy znaczne to przekroczenie niezbędną potrzebą otwierania większej ilości klas równorzędnych i ustanawiania dla nich zastępców nauczycieli, po części zaś przyczyna tego przekroczenia leży w tem, że i w r. 1882. uskuteczniono znaczne stosunkowo zwroty funduszom szkolnym okręgowym kwot wypłaconych w dawniejszych latach za substytucye w zastępstwie krajowego funduszu szkolnego. Pierwszą przyczyną wzmagania się tych wydatków uwzględnił Wys. Sejm przy uchwalaniu budżetu na r. 1883. i 1884., przeznaczając na te wydatki 88.000 złr.

W rubr. VIII. „*Dodatki pięcioletnie dla nauczycieli*“. Na te wydatki preliminowano 32.454 złr.. a wydano rzeczywiście 41.035 złr. czyli więcej o 8.581 złr. Wydatki te wzmagają się z roku na rok z powodu asygnowania dodatków coraz większej liczbie nauczycieli na etacie będących i na etat przeniesionych.

Na rok 1883. Wys. Sejm preliminował na te wydatki 38.456 złr., na r. 1884. kwotę 51.400 złr., zaś na r. 1885. preliminuje Wydział krajowy zgodnie z wnioskiem Rady szkolnej krajowej kwotę 70.735 złr.

Rubr. V. *Remuneracye i zapomogi*“, rubr. X. „*Na emeryturę dla nauczycieli*“ (nadzwyczajne), rubr. XI.„*Dary z łaski*“ stałe i rubr. XIII. „*Rozmaite*“ wykazują nieznaczne przekroczenia usprawiedliwione w uwagach Rady szkolnej krajowej i nie potrzebujące bliższego wyjaśnienia.

**Dochody** własne funduszu szkolnego preliminowane na 152.794 złr. przyniosły rzeczywiście tylko 138.733 złr. czyli mniej od kwoty preliminowanej o 14.061 złr.

Główne zboczenia od budżetu na korzyść funduszu szkolnego są następujące:

Rubr. I. „*Odsetki od kapitałów*" dały więcej, niż preliminowano o 708 złr. z powodu ściągnięcia zaległych odsetków od kapitałów zabezpieczonych na realnościach. Komisya budżetowa nie może przemilczeć uwagi, że Wydział krajowy nie zastosował się do życzenia wyrażonego w zeszłorocznem sprawozdaniu o zamknięciu rachunków za r. 1881, „aby przy pojedyńczych pozycyach tej rubryki podaną była cyfra papierów wartościowych będących własnością funduszu szkolnego, od których procenta w roku budżetowym do funduszu szkolnego". Komisya budżetowa uważając takie wyszczególnienie za potrzebne dla lepszej ewidencyi, ponawia niniejszem swoje zeszłoroczne życzenie.

W rubr. III. „*Dodatki*" wpłynęło ogółem 1.543 złr. zamiast preliminowanych 530 złr., przyczem należy podnieść, że i w tym roku pomimo wielokrotnych (13 razy) urgensów ze strony Wydziału krajowego, nie wpłynęła preliminowana należytość od c. k. Skarbu salin w kwocie 490 złr. jako zwrot $^1/_3$ części pensyj emerytalnych nauczycieli i nauczycielek szkoły głównej tudzież szkoły panieńskiej w Wieliczce. Natomiast wpłynęły w tej rubryce niepreliminowane kwoty: od gminy m. Lwowa dodatek do płac emerytalnych nauczycieli szkół wzorowych 1.205 złr. od chrzanowskiej gminy chrześciańskiej na utrzymanie tamtejszej szkoły głównej 300 złr.

W rubr. VII. poz. 20. „Zwroty wydatków innych rubryk budżetowych, tudzież zaliczek z lat ubiegłych wpłynęło 16.447 złr. zamiast preliminowanych 2.000 złr., czyli więcej o 14.447 złr., głównie z powodu rektyfikacyj znacznych nieraz usterek urzędów podatkowych, które w roku przedmiotowym wynosiły przeszło 11.000 złr. W tej pozycyi mieści się też pierwsza rata w kwocie 1.143 złr. na poczet dawniejszej należytości m. Krakowa w kwocie 11.433 złr.

Natomiast wpłynęło mniej niż w budżecie preliminowano:

W rubr. IV. „*zysk ze sprzedaży książek*" o 165 złr., ponieważ należytość od c. k. Dyrekcyi nakładu książek w Wiedniu po przeprowadzonej rozwlekłej korespondencyi okazała się niepłynną i została odpisaną.

W rubr. VII. „*rozmaite*" poz. 19 „*zwroty zaliczek funduszom szkolnym okręgowym udzielonych*", wynosiły dochody 20.728 złr. zamiast preliminowanych 48.000 złr., były więc mniejsze o 27.271 złr. Rachunek tych zaliczek przedstawia się jak następuje: Z końcem r. 1881. wynosiły one 66.364 złr., w roku 1882. dano nowych zaliczek 2.000 (rubr. I. poz 4. wydatków), razem więc wynosiły te zaliczki 68.364 złr. Na to spłacono w ciągu r. 1882. kwotę 20.728 złr., pozostaje zaległość z końcem r. 1882. ogólna kwota 47.636 złr. (Cyfry te nie zgadzają się z zestawieniem podanem przez Wydział krajowy na str. 151, zamiast bowiem kwoty 2.000, udzielonej tytułem zaliczek Radom szkolnym okręgowym, jak to wykazuje rubr. I. poz. 4. wydatków funduszu szkolnego, Wydział krajowy przyjmuje zaliczki udzielone w r. 1882. w mylnej kwocie 2.782 złr. i 76 cent.; z tego powodu i podana przez Wydział krajowy kwota pozostałych zaliczek z końcem r. 1882. jest o kwotę 782 złr. wyższą). W porównaniu z r. 1881. zmniejszyła się ta zaległość o 18.728 złr., a w porównaniu z r. 1880. o 133.467 złr. Zauważyć przytem należy, że w kwocie zaległości z końcem r. 1882. mieści się zaległość Rady szkolnej okręgowej w Tarnopolu w kwocie 15.691 złr., która nie jest płynną.

W rubr. IX. „*zwroty zaliczek gminom na budynki szkolne udzielonych*" wynosiły dochody 17.862 złr. zamiast preliminowanych 20.000 złr., czyli mniej o 2.138 złr., ponieważ niektórym gminom dla ubóstwa przedłużono termin spłaty. Po koniec roku 1882. wynosiła suma rozdanych zaliczek na szkoły 213.648 złr. Na to zapłacono do końca r. 1881. 83.376 złr., zaś w roku 1882. kwotę 17.862 złr., czyli razem 101.238 złr., tak że należytość z końcem r. 1882. z tego tytułu wynosi 112.410 złr.

| | | |
|---|---|---|
| Jeżeli ogół wydatków funduszu szkolnego w kwocie | . . . . . | 525.077 złr. |
| porównamy z ogółem wydatków „ | . . . . | 138.733 „ |
| pozostanie niedobór funduszu szkolnego | . . . . . . . | 386.344 złr. |

pokryty z funduszu krajowego, a ponieważ na ten cel budżet na rok 1882. przeznaczył tylko kwotę 358.071 złr., przeto fundusz krajowy wydał z tego tytułu więcej niż preliminowano o 28.273 złr., jak to wykazano w rubr. VII. wydatków funduszu krajowego.

## 2. Krajowy szpital powszechny we Lwowie.

**Wydatki:** Budżet na r. 1882. przeznaczył dla obu oddziałów tego szpitala, to jest dla oddziału chorych i oddziału położnic w wydatkach zwyczajnych kwotę 175.899 złr., w nadzwyczajnych 10.600 złr., razem 186.499 złr. Szczegółowe zamknięcie rachunków obu oddziałów szpitala wykazuje wydatki zwyczajne w kwocie 167.323 złr., nadzwyczajne 7.711 złr., razem 175.034 złr. Wydano przeto rzeczywiście mniej niż preliminowano w wydatkach zwyczajnych 8.576 złr., w nadzwyczajnych 2.889 złr., razem zaoszczędzono 11.465 złr.

W następujących rubrykach wydano więcej niż preliminowano:

W rubr. III. „*pensye*“ o 109 złr., ponieważ pensya dla wdowy po prymaryuszu Szeparowiczu uchwaloną została dopiero w Październiku 1882; w rubr. VI. „*remuneracye i zapomogi*“ o 207 złr.;—w rubr. XIII. „*koszta utrzymania dzieci w szpitalu Ŝtej Zofii*“ o 1.815 złr., z powodu większej ilości dni leczenia, niż przyjęto w preliminarzu, w rubr. XV. „*zapomogi dla położnic*“ o 532 złr.

Natomiast wydano mniej niż w budżecie preliminowano:

W rubr. I. „*płace i emolumenta etatowe*“ preliminowano 31.551 zł., a wydano tylko 29.765 złr., zaoszczędzono więc właściwie 1.786 złr. Ponieważ jednak z tej rubryki dano zaliczki na płace w kwocie 1.997 złr., z których spłacono w ciągu roku budżetowego tylko 557 złr., a pozostało niespłaconych 1.440 złr., przeto kwota w tej rubryce zaoszczędzona zmniejszyła się do 346 złr.

W rubr. II. „*koszta utrzymania osób nieetatowych*“ zamiast preliminowanych 29.400 złr. wydano tylko 26.942 złr., czyli mniej o 2.458 złr. Ważniejsze zaoszczędzenia w tej rubryce są następujące: w poz. 17. „*wikt dla 18 Sióstr Miłosierdzia*“ zamiast preliminowanych 3.546 złr. wydano tylko 3.249 złr. W preliminarzu obliczono wikt jednej siostry na 197 złr. rocznie, rzeczywisty zaś wydatek wynosił tylko 180·50;—w poz. 22. preliminowano dla służby oddziałowej 12.425 złr., a wydano tylko 10.147 złr. z powodu tańszych cen żywności i zmniejszenia ilości służby: z tego samego powodu w poz. 23. na służbę wspólną wydano 6.893 złr. zamiast preliminowanych 7.350 złr.

Rubr. VII. „*koszta gospodarcze*“ wykazuje największe zaoszczędzenie, zamiast bowiem preliminowanych 73.920 złr. wydatków zwyczajnych i 8.200 nadzwyczajnych, wydano na zwyczajne 68.805 złr. na nadzwyczajne 6.533 złr., zaoszczędzono więc w zwyczajnych 5.115 złr., w nadzwyczajnych 1.667, razem 6.782 złr. Z wyjątkiem poz. 44. „*pralnia,*“ w której przekroczono preliminarz o 2.059 złr., wszystkie inne pozycye tej rubryki wykazują mniejsze lub większe zaoszczędzenia, między któremi podnieść należy zaoszczędzenie 1.824 złr. w poz. 39 *a.* i 1.150 złr. w poz. 39 *i.* „na zwykłą strawę i pieczywo dla chorych,“ 481 złr.; w poz. 39 *f.* „drzewo na kuchnię,“ 1.628 złr.; w poz. 46 „na drzewo opałowe“, i 776 złr. w 47 *a.* oświetlenie naftą.

Rubr. VIII. „*koszta sanitarne*“ wykazują ogólne zaoszczędzenie w kwocie 1.816 złr., zamiast preliminowanych 12.100 złr. wydano tylko 10.284 złr., w rubryce IX. „potrzeby kancelaryjne“ zaoszczędzono 349 złr., w rub. XI. „utrzymanie budynków“ zaoszczędzono 474 złr.

w zwyczajnych i 1.222 złr., w nadzwyczajnych wydatkach, w rub. XII. „na najem pomieszkań" wydano mniej o 183 złr. z powodu zniżenia podatku gminnego, w rubr. XVII. „rozmaite" zaoszczędzono 228 złr. Wszystkie te pozycye nie potrzebują bliższego wyjaśnienia.

**Dochody.** Własne dochody szpitala preliminowane na 141.930 złr. przyniosły rzeczywiście 189.693 złr., były więc większe od preliminowanych o 47.763 złr.; rubr. I. i II. wykazują mniejsze dochody o 2.426 złr., zaś rubr. III. i IV. dochody większe o 50.189 złr.

W rubr. I. „*opłaty pośmiertne*" preliminowano 8.500 złr., dały tylko 7.537 złr., z powodu mniejszej ilości spadków i nieściągnięcia w roku budżetowym należytości czynnych z tego roku w kwocie 1.705 złr. W rubr. II. „dodatki" wpłynęło z kasy miejskiej $^1/_3$ część dochodu z rogatek mniej niż preliminowano o 1.024 złr. z powodu zmienności tych wpływów.

Natomiast wpłynęło więcej niż preliminowano:

W Rubr. III. „*Zwroty kosztów leczenia*" pobrano z funduszu krajowego 140.733 złr. zamiast preliminowanych 94.000 złr., a to głównie z tego powodu, że w r. 1882 zlikwidowano większą ilość niezlikwidowanych dotąd zaległości; od płacących za siebie pobrano 13.077 złr. zamiast preliminowanych 9.000 złr., natomiast wynosiły zwroty od funduszów obcokrajowych tylko 3.190 złr., zamiast preliminowanych 6.070 złr. W rubr. IV. rozmaite, — wpłynęły rozmaite zwroty w kwocie 2.232 złr., które nie były w budżecie przewidziane.

| | |
|---|---|
| Dochody szpitala wynosiły . . . . . . . . | 189.693 złr. |
| Wydatki „ „ . . . . . . . . | 175.034 „ |
| pozostaje nadwyżka dochodów | 14.659 złr. |
| a ponieważ na pokrycie niedoboru oddziału położnic więto nadto z funduszu krajowego . . . . . . . . . . . . | 12.219 „ |
| przeto ogólną nadwyżkę w kwocie . . | 26.878 złr. |

oddano funduszowi krajowemu jak to uwidoczniono w rubr. IV. dochodów funduszu krajowego:

W porównaniu z uchwalonym na r. 1882 budżetem, przedstawia się rzeczywisty wynik szpitala jak następuje:

| | |
|---|---|
| Budżet preliminował dotacyę . . . . . . . . | 44.569 złr. |
| pobrano rzeczywiście dla oddziału położnic . . . . . . . | 12.219 „ |
| niepobrano więc preliminowanej dotacyi . . . . . . . | 32.350 złr. |
| nadto zwrócono funduszowi krajowemu . . . . . . . | 26.878 „ |
| okazuje się wynik korzystniejszy o . . . . | 59.228 złr. |

który w pewnej części pokrywa przekroczenie wykazane w rubr. III. wydatków funduszu krajowego.

## 3. Fundusz podrzutków we Lwowie.

Wydatki tego funduszu preliminowane na 3.290 złr. wynosiły rzeczywiście tylko 2.948 złr. czyli mniej o 342 złr., z tego powodu i fundusz krajowy, który wszystkie te wydatki pokrywa, wydał z tego tytułu mniej niż preliminowano o 342 złr.

## 4. Krajowy Zakład dla obłąkanych na Kulparkowie.

**Wydatki.** Szczegółowe zamknięcie rachunków tego zakładu wykazuje rzeczywiste wydatki zwyczajne 122.981 złr., nadzwyczajne 12.350 złr., a ponieważ w budżecie na r. 1882. preliminowano dla tego zakładu wydatki zwyczajne w kwocie 146.126 złr., nadzwyczajne 8.500 złr. przeto zaoszczędzono w wydatkach zwyczajnych 23.145 złr. natomiast przekroczono wydatki nadzwyczajne o 3.850 złr.

Przekroczenia w wydatkach zwyczajnych miały miejsce: w rub. IX. „koszta sanitarne“ o 635 złr., w rubr. X. „koszta kancelaryjne“ o 39 złr., w rubr. XI. „koszta kapliczne‘ o 34 złr. w rubr. XII. poz. 55 „koszta utrzymania mechanicznych urządzeń“ 156 złr. w rubr. XV. „rozmaite“ o 393. Nieznaczne te przekroczenia są usprawiedliwione w uwagach Wydziału kraj. i nie potrzebują bliższego wyjaśnienia.

Wydatki nadzwyczajne były większe od preliminowanych: w rubr. VIII. poz. 38., sprawienie sprzętów o 123 złr., w poz. 39., sprawienie bielizny o 575, w rubr. XII. „reparacye budynków“ o 2.984 (zamiast 2.000 złr. wydano 4.984 złr.) z powodu koniecznej potrzeby rekonstrukcyi budynku folwarcznego kosztem 2.395 złr.

Natomiast wydano mniej niż preliminowano:

W rubr. I. „*Płace i emolumenta*“ o 263 złr. z powodu zmniejszonego kosztu wiktu dla sekundaryuszów i kapelanów. W rubr. II. „*Koszta utrzymania osób nieetatowych*“ zamiast preliminowanych 30.049 złr. wydano tylko 22.836 złr., czyli mniej o 7.213 złr., głównie z powodu mniejszych kosztów na służbę oddziałową i domową; w dwóch tych pozycyach bowiem zaoszczędzenie wynosi 6.361 złr. Największe zaoszczędzenie wykazuje rubr. VIII. „*Koszta gospodarcze*“. Budżet bowiem preliminował na te koszta w wydatkach zwyczajnych 81.165 złr., wydano zaś tylko 65.006 złr., czyli mniej o 16.159 złr. Między pojedyńczemi pozycyami tej rubryki należy podnieść: poz. 35., w której na zwykłą strawę i dodatki wydano mniej niż preliminowano o 8.279 złr., za na pieczywo mniej o 3.766 złr., poz. 42., w której na drzewo opałowe wydano mniej niż preliminowano o 2.892 złr., poz. 43. na oświetlenie mniej o 1.548 złr., przekroczenie zaś w poz. 45., w której na uprawę pól, utrzymanie dwóch par koni, kupno nasion i t. d. wydano 2.304 złr. zamiast preliminowanych 1.250 złr. ma zupełne pokrycie w rubr. III. poz. 6. dochodów z powodu zaprowadzenia własnej gospodarki polowej.

**Dochody** własne zakładu kulparkowskiego na 37.804 złr. przyniosły rzeczywiście 140.568 złr., były więc większe od preliminowanych o 102.764 złr. Oprócz rubr. I. „dodatki“ wykazującej nieznaczny niedobór w kwocie 35 złr.; wszystkie inne rubryki tego działu wykazują nadwyżki dochodow. Głównie podnieść należy rubr. II. „zwroty kosztów leczenia“ w której wpłynęła od funduszu krajowego kwota 102.907 złr., która w budżecie nie była przewidzianą. Dawniej bowiem fundusz krajowy nie opłacał kosztów leczenia ubogich w zakładzie kulparkowskim, lecz pokrywał niedobory zakładu odpowiednią dotacyą. Od r. 1882. począwszy, koszta leczenia ubogich w zakładzie kulparkowskim wykazywane są rachunkami kwartalnemi do zwrotu z rubr. III. wydatków funduszu krajowego. Z tego też powodu rubryka ta funduszu krajowego wykazuje przekroczenie, któreśmy powyżej wykazali. Natomiast nie wpłynęła preliminowana budżetem dotacya w kwocie 116.822 złr., a nadto zwróconą została funduszowi krajowemu nadwyżka dochodów podług następującego zestawienia:

| | |
|---|---|
| Rzeczywiste dochody zakładu wynosiły | 140.568 złr. |
| „ wydatki „ „ | 135.330 „ |
| okazała się nadwyżka dochodów . . . | 5.238 złr. |

która zwróconą została funduszowi krajowemu.

W porównaniu z budżetem rzeczywisty wynik był następujący:

| | |
|---|---|
| Budżet preliminował dotacyę w kwocie . . . . . . . . . | 116.822 złr. |
| zamiast dotacyi pobrał zakład od funduszu krajowego tytułem zwrotu kosztów leczenia . . . . . . . . . . . . | 102.906 „ |
| zatem Zakład pobrał mniej o . | 13.916 złr. |
| Nadto zwrócił Zakład funduszowi krajowemu nadwyżkę dochodu . | 5.237 „ |
| Wynik przeto jest o korzystniejszy . . . . . . | 19.153 złr. |

## 5. Krajowy Szpital św. Łazarza w Krakowie.

**Wydatki**. Budżet na rok 1882. ustanowił na wszystkie cztery oddziały tego szpitala 134.975 złr. na wydatki zwyczajne, a 7.865 złr. na wydatki nadzwyczajne. Szczegółowe zamknięcia rachunków wykazuje rzeczywiste wydatki zwyczajne na 138.022 złr., nadzwyczajne 8.462 złr. przekroczono więc preliminowane kwoty o 3.047 złr. w zwyczajnych, a o 597 złr. w wydatkach nadzwyczajnych.

Rubr. I. „*płace i emolumenta*" wykazuje przekroczenie w kwocie 151 złr. które powstało z powodu zaliczki na płace nie zwróconej w ciągu roku budżetowego; rubr. II. „koszta utrzymania osób nie etatowych" wykazuje przekroczenie w kwocie 359 złr., a to z powodu większych wydatków koniecznych na służbę oddziałową i wspólną. Rubr. VIII. „koszta gospodarcze" wykazuje ogólne przekroczenie w wydatkach zwyczajnych o 2.962 złr., w nadzwyczajnych o 677 złr. Przekroczenie to powstało w skutek większych wydatków na „zwykłą strawę dla chorych" o 1.496 złr., na „pieczywo" o 588 złr., na wino o 236 złr. Wszystkie te przekroczenia spowodowane zostały większą ilością dni leczenia niż przyjęto przy układaniu preliminarza, również wykazuje „utrzymanie pralni" przekroczenie w kwocie 571 złr. z powodu koniecznej potrzeby częstszej zmiany bielizny, której wyprano o 23.000 blizko sztuk więcej niż w roku poprzednim, a to dla znacznie większej ilości chorych na ciężkie choroby. W rubr. IX. „koszta sanitarne" wydano na „lekarstwa" i „potrzeby sanitarne" więcej niż preliminowano o 1.480 złr., z powodu większej ilości dni leczenia. Nieznaczne przekroczenie innych rubryk nie potrzebuje bliższego wyjaśnienia. Rubr. XII. „utrzymanie budynków" wykazuje zaoszczędzenie w kwocie 785 złr., gdyż nie zachodziła potrzeba większych reparacyj, i z powodu wybudowania nowego kanału do odprowadzania nieczystości przez co zaoszczędzono koszta wywozu tychże.

**Dochody** własne szpitala preliminowane na 137.931 złr. przyniosły rzeczywiście 164.378 złr. były więc większe od preliminowanych o 26.447 złr. Znaczniejsze nadwyżki dochodów wykazują następujące rubryki: Rubr. II. „dochody z realności i dóbr" wynosiły 12.134 złr. zamiast preliminowanych 10.861 złr. z powodu, że w tym roku ściągnięto zaległe czynsze z dóbr Rączna. W rubr. III. „zwrót kosztów leczenia" pobrano od funduszu krajowego 131.637 złr. zamiast preliminowanych 113.000 złr, a od płacących za siebie i funduszów obcokrajowych 16.356 złr. zamiast preliminowanych 11.300 złr., przyczem zauważyć należy, że od rozmaitych stron dotychczas nie wyśledzonych zalega należytość w kwocie 90.405 złr., a od płacących za siebie 349 złr.

Rubr. IV. „*rozmaite*" dała dochodu 1.364 złr. zamiast preliminowanych 65 złr., z powodu zwrotu dawniejszych zaliczek na płace (od Dr. Menkesa 672 złr.) i znacznych stosnnkowo wpływów za prowizye zwłoki od rat dzierżawnych.

| | |
|---|---|
| Dochody szpitała św. Łazarza wynosiły . . . . . . . . . . . . | 164.378 złr. |
| Wydatki „ „ „ . . . . . . . . . . . . . | 146.484 „ |
| pozostała nadwyżka dochodów . . . . | 17.894 złr. |
| a gdy do tej nadwyżki dodamy pobraną od funduszu krajowego dotacyę na pokrycie niedoboru oddziału położnic w kwocie . . . . . . . . . . . . . . . | 6.698 złr. |
| otrzymamy ogólną nadwyżkę . . . . | 24.592 złr. |

która zwróconą została funduszowi krajowemu, a że budżet preliminował dla tego szpitala dotacyę w kwocie 44.569 złr., przeto wynik rzeczywisty byłby właściwie korzystniejszy o 59.228 złr. Jeżeli jednak uwzględnimy że tytułem zwrotu kosztów leczenia pobrał szpital od funduszu krajowego więcej niż preliminowano o 18.637 złr., okaże się rzeczywisty wynik korzystniejszy o 40.591 złr.

## 6. Fundusz policyi krajowej.

Dochody tego funduszu preliminowane na 6.306 złr. przyniosły rzeczywiście 6.243 złr. czyli mniej o 63 złr., głównie z powodu obniżenia stopy procentowej od asygnat z $4^{1}/_{2}\%$ na $4\%$. Na wydatki tego funduszu preliminowano 417 złr. a nie wydano nic, przeto cały dochód w kwocie 6.243 złr. wpłynął do funduszu krajowego jak to wykazuje rubr. IV. dochodów funduszu krajowego.

---

Przechodzimy do trzeciej części naszego zadania, to jest do zdania sprawy z zamknięć rachunkowych **funduszów samoistnych budżetem objętych**, dla których Sejm uchwala budżet dochodów i wydatków.

## 1. Fundusz domestykalny.

Fundusz ten ponosi wydatek 1.200 złr. jako dotacyę dla funduszu Aleksandra hr. Stadnickiego na wydawnictwo aktów grodzkich i ziemskich. Dochody tego funduszu preliminowane na 4.217 złr. dały 4.221 złr. W ciągu roku przeniesiono do majątku zarodowego kwotę 3.135 złr., a zapas gotówki z końcem r. 1882. wynosił 2.987 złr. 62 ct.

## 2. Fundusz kultury krajowej.

Wydatki tego funduszu wynosiły 4.406 złr., z których kwota 4.400 złr. użytą została na zasiłek dla szkoły rolniczej w Dublanach. Dochody tego funduszu preliminowane na 4.429 złr. dały rzeczywiście 4.852 złr. W skutek tego zapas kasowy, który z końcem r. 1881. wynosił 5.191 złr. podniósł się z końcem r. 1882. do wysokości 5.637 złr. Zapas ten został przeniesiony do funduszu krajowego, jak to wykazuje rubr. XI. dochodów tego funduszu.

## 3. Fundusz stanowy sierociński.

Wydatki tego funduszu preliminowane na 1.692 złr. wynosiły tylko 1.515 złr., czyli mniej o 177 złr. Dochody preliminowane na 1.888 złr. dały 1887 złr. Zapas gotówki, który z końcem r. 1881. wynosił 375 złr. wzrósł z końcem r. 1882. do wysokości 748 złr., z którego kwotę 381 złr. przeniesiono do majątku zarodowego.

## 4. Fundusz Aleksandra hr. Stadnickiego.

Wydatki tego funduszu preliminowano na 1.977 złr. wynosiły rzeczywiście tylko 852 złr., były więc mniejsze od preliminowanych o 1.125 złr., ponieważ w r. 1882. nie wydrukowano żadnego tomu aktów grodzkich, z powodu słabości Dra Liskiego, któremu wydawanie tych aktów poruczono. Dochody preliminowane na 1.988 złr. wynosiły rzeczywiście 7.031 złr., ponieważ pozostałość kasowa z końcem r. 1881. przyjęta w preliminarzu na 250 złr. wynosiła 5.447 złr. Z końcem r. 1882. pozostałość kasowa wynosiła 6.178 złr.

## 5. Fundusz pożyczki krajowej z r. 1873.

Wydatki tego funduszu preliminowane na 105.130 złr. wynosiły rzeczywiście 105.460 złr., a to głównie z tego powodu, że na wypłatę kuponów wydano więcej niż preliminowano o 1.294 złr., podczas gdy na spłatę obligacyj wylosowanych wydano mniej niż preliminowano o 500 złr., a na rozmaite wydano 100 złr. zamiast preliminowanych 600 złr.

Dochody preliminowąne na 51.961 złr. dały rzeczywiście 57.393 złr., czyli więcej o 5.432 złr., z powodu że od powiatów na rachunek spłaty kapitału wpłynęło więcej niż preliminowano o 5.900 złr., na procenta o 957 złr. więcej, natomiast wpłynęło mniej niż preliminowano o 1.657 złr. na rachunek procentów od lokowanych kapitałów.

| | |
|---|---|
| Wydatki tego funduszu wynosiły . . . . . . . | 105.460 złr. |
| Dochody . . . . . . . . . . . . . | 57.393 „ |
| Niedobór . . . . . . . . . . . | 48.067 złr. |

pokryty z zapasu kasowego pozostałego z końcem r. 1881.

## 6. Fundusz budowy gmachu Sejmowego.

Oprócz zasiłku wziętego z funduszu krajowego w kwocie 37.316 złr., miał ten fundusz w r. 1882 rozmaite dochody 1.252 złr., razem więc fundusz ten rozporządzał w r. 1882 kwotą 38. 572 złr., która całkowicie wydaną została: na „roboty murarskie" 11.757 złr., kamieniarskie 143 złr., rzeźbiarskie 7.620 złr., stolarskie 3.764 złr., ślusarskie 546, rozmaite jakoto: wodociągi, oświetlenie, ogrzewanie inwentylacye nieprzewidziane 11.952 złr. i na koszta administracyi 2.790 złr.

---

Komisya budżetowa zdawszy w powyższy sposób Wysokiemu Sejmowi sprawę z przekazanego jej zamknięcia rachunków za r. 1882 funduszu krajowego oraz funduszów uposażonych ze Skarbu krajowego lub budżetem objętych, wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

### (Uchwała)

Sejm udziela Wydziałowi krajowemu absolutoryum z rachunków za r. 1882. funduszu krajowego i funduszów uposażonych ze Skarbu krajowego lub budżetem objętych.

We Lwowie dnia 20. Września 1884.

Zastępca przewodniczącego: *Smarzewski.*

Sprawozdawca: *Dr. Bernard Goldman.*

I. Związkowa Drukarnia.